

การศึกษารูปแบบพื้นที่สีเขียวด้านการใช้ประโยชน์โดยมนุษย์ ในเขตเมืองสุรินทร์และพื้นที่เกี่ยวเนื่อง

A Study of the Green Area Pattern for Human Use in Muang Surin City and it's Vicinity

สมชญา มีโชค (Somchaya Meechok)* รวี หาญเผชิญ (Rawee Hanpachern)**

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและรูปแบบของพื้นที่สีเขียวในเขตเมืองสุรินทร์และพื้นที่เกี่ยวเนื่องในด้านบทบาทการใช้ประโยชน์โดยมนุษย์ โดยวิเคราะห์และประเมินพื้นที่สีเขียวที่มีความสัมพันธ์กันทั้งในเชิงพื้นที่และเชิงบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเข้าไปใช้ประโยชน์ของชุมชนเมืองสุรินทร์และพื้นที่เกี่ยวเนื่องทั้งทางตรงและทางอ้อม มีวิธีการดำเนินการศึกษาโดยใช้ลักษณะโครงสร้างทางนิเวศวิทยาภูมิทัศน์ในการจัดแบ่งพื้นที่ 2 ประเภท คือ พื้นที่เป็นผืนเป็นหย่อม (patch) และพื้นที่เป็นแถบเป็นแนว (corridor) โดยวิเคราะห์พื้นที่สีเขียวตามบทบาทด้านการใช้ประโยชน์โดยมนุษย์ซึ่งแบ่งได้ 7 ประเภท ดังนี้ 1) พื้นที่โล่งสีเขียว 2) พื้นที่โล่งว่างเมือง 3) พื้นที่สีเขียว นันทนาการแบบผ่อนคลาย 4) พื้นที่สีเขียว นันทนาการแบบกระฉับกระเฉง 5) พื้นที่สีเขียวอนุรักษ์และสงวนที่ดิน 6) พื้นที่สีเขียวกันชน และ 7) พื้นที่สีเขียวการเกษตร ใช้เกณฑ์ในการประเมิน 2 ด้าน คือ ด้านปริมาณและด้านคุณภาพ โดยกำหนดค่าคะแนน 3 ระดับ คือ ระดับสูง ระดับปานกลาง และระดับต่ำ ผลที่ได้จากการประเมินพื้นที่ตามบทบาทดังกล่าวมาสรุปและเสนอแนะเพื่อปรับบทบาทและเพิ่มศักยภาพของพื้นที่สีเขียวในด้านการใช้ประโยชน์โดยมนุษย์ ผลการศึกษาพบว่าพื้นที่ที่มีบทบาทและคุณค่าในด้านการใช้ประโยชน์โดยมนุษย์สูง เป็นพื้นที่ที่อยู่บริเวณส่วนกลางของเทศบาลเมืองสุรินทร์ ส่วนพื้นที่โดยรอบเทศบาลและพื้นที่เกี่ยวเนื่องพบว่ามีศักยภาพในด้านการใช้ประโยชน์โดยมนุษย์อยู่ในระดับต่ำและบางพื้นที่ไม่มีบทบาทในด้านการใช้ประโยชน์โดยมนุษย์เลย

ABSTRACT

The purpose of this research was to study the current state of green area patterns in Surin and surrounding areas and examine the ways in which these areas are used by humans in order to analyze and evaluate the relevance of green areas in the urban community of Surin. The resource methods were classified green areas for analysis by the structure of landscape ecology into 2 types; patch and corridor. These areas were classified with regard to the role of human uses into 7 types; green space, urban space, the green areas of passive recreation, the green areas of active recreation, the green areas of land conservation and reservation, the green belt, and the green areas of agriculture. Two ways of evaluating these areas were

* นักศึกษา หลักสูตรการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต สาขาวิชาวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

** รองศาสตราจารย์ ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

employed – the quantity and quality – and each area assigned a score ranging from 1 to 3. These levels were high and moderate and low. The result shows that the valuable and patterned areas with a high rate of usage by humans were the areas at the central municipality of Surin. These areas – all inner moats, the city walls– all outer moats recently improved and landscaped respectively – were the main areas utilized by humans in the diverse and vital community of Surin. However, when compared to the municipal areas and other related areas, as well as the personal spaces, it was found that the potentiality in uses of humans was low and some areas were not used by humans at all.

คำสำคัญ : พื้นที่สีเขียว การใช้ประโยชน์โดยมนุษย์ เมืองสุรินทร์

Key Words : Green areas, Human use, Surin city

บทนำ

เมืองสุรินทร์เป็นเมืองขนาดเล็ก ที่มีจำนวนประชากร 40,351 คน มีพื้นที่ 11.39 ตารางกิโลเมตร ซึ่งถือเป็นชุมชนหลักของจังหวัดสุรินทร์และทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางความเจริญสูงสุดของจังหวัด ตัวเมืองที่มีลักษณะกายภาพที่โดดเด่นกล่าวคือ เป็นจังหวัดที่มีกำแพงเมือง - คูเมืองทั้งชั้นนอกและชั้นในที่เป็นที่อยู่อาศัยของชุมชนเก่าแก่ของเมือง แต่ด้วยการเจริญเติบโตของเมืองและการเพิ่มของจำนวนประชากรทำให้เมืองมีการขยายตัวมากขึ้น และส่งผลถึงการใช้อยู่อาศัยที่ดินในปัจจุบัน

การขยายตัวอย่างรวดเร็วของเมืองสุรินทร์ส่งผลถึงการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาของพื้นที่สีเขียวทั้งที่เป็นรูปแบบเชิงพื้นที่และรูปแบบเชิงบทบาทด้านกิจกรรมของชุมชนเมืองสุรินทร์ ซึ่งในปัจจุบันเทศบาลเมืองสุรินทร์มีพื้นที่สีเขียวที่ส่งเสริมสิ่งแวดล้อมและให้คุณค่าในด้านระบบนิเวศเมือง รวมทั้งพื้นที่สีเขียวเชิงการใช้ประโยชน์โดยมนุษย์ (human use) ที่มีคุณค่าทางด้านกิจกรรมของชุมชนเมือง พื้นที่ดังกล่าวมีทั้งพื้นที่สร้างขึ้นใหม่และพื้นที่ที่ได้รับการปรับปรุงจากหนองน้ำหรือสระน้ำเดิมโดยการจัดภูมิทัศน์เพื่อเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจให้สวยงามแก่เมือง รวมถึงการจัดพื้นที่สีเขียวที่เป็นริ้วสวนตามเส้นทางสัญจร คูน้ำและกำแพงเมือง - คูเมืองทั้งชั้นนอกและชั้นใน อย่างไรก็ตามในส่วนของภาพรวม

ของพื้นที่สีเขียวในเขตเมืองสุรินทร์ยังขาดการวางแผนพัฒนาพื้นที่ในภาพรวม รวมทั้งยังขาดการศึกษา รูปแบบและบทบาทของพื้นที่สีเขียวเพื่อประเมินหาศักยภาพและคุณค่าในการส่งเสริมพัฒนาพื้นที่ หรือการกำหนดทิศทางในการพัฒนาพื้นที่สีเขียวที่ควบคู่กับการพัฒนาเมืองให้เกิดความเหมาะสมและสอดคล้องกับรูปแบบและลักษณะเฉพาะของพื้นที่สีเขียวในเขตเมืองสุรินทร์ ทั้งในด้านเชิงพื้นที่และเชิงบทบาทด้านการใช้ประโยชน์โดยมนุษย์

การศึกษาครั้งนี้ ได้เล็งเห็นความสำคัญของพื้นที่สีเขียวในด้านบทบาทการใช้ประโยชน์โดยมนุษย์ ซึ่งมีความสำคัญในการใช้พื้นที่เพื่อประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนเมืองทั้งโดยตรงและโดยอ้อม จึงได้ทำการศึกษาและประเมินคุณค่าของพื้นที่สีเขียวเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาพื้นที่สีเขียวของเมืองสุรินทร์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. จำแนกพื้นที่สีเขียวในปัจจุบันของเมืองสุรินทร์และพื้นที่เกี่ยวเนื่องตามบทบาทการใช้ประโยชน์โดยมนุษย์
2. วิเคราะห์และประเมินคุณค่าพื้นที่สีเขียวในด้านบทบาทการใช้ประโยชน์โดยมนุษย์
3. เป็นแนวทางในการพัฒนาพื้นที่สีเขียวในเขตเมืองสุรินทร์และพื้นที่เกี่ยวเนื่อง

ขอบเขตงานวิจัย

การศึกษาครั้งนี้กำหนดขอบเขตพื้นที่ศึกษาไว้ 2 ระดับ คือ 1 พื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองสุรินทร์ และ 2 พื้นที่เกี่ยวเนื่อง เทศบาลเมืองสุรินทร์มีพื้นที่ประมาณ 11.39 ตารางกิโลเมตร พื้นที่เกี่ยวเนื่อง หมายถึงพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับพื้นที่เทศบาลเมืองสุรินทร์ ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกับเทศบาล ดังนี้ ทิศเหนือคือพื้นที่บางส่วนของตำบลแกใหญ่และตำบลท่าสว่าง ทิศตะวันออกคือพื้นที่บางส่วนของตำบลนอกเมือง ทิศใต้คือพื้นที่บางส่วนของตำบลนอกเมือง ทิศตะวันตกคือพื้นที่บางส่วนของตำบลนอกเมือง รวมพื้นที่เกี่ยวเนื่องทั้งหมด 22.91 ตารางกิโลเมตร รวมกับพื้นที่ในเขต เทศบาลเมืองสุรินทร์ 11.39 ตารางกิโลเมตรได้พื้นที่ทั้งหมด 34.3 ตารางกิโลเมตร (ภาพที่ 1)

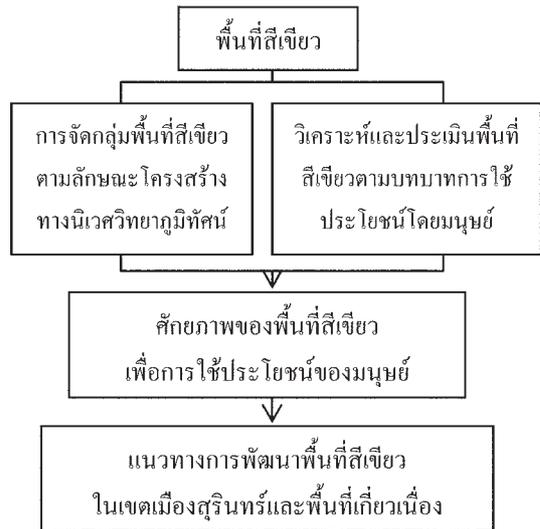
ภาพที่ 1 แสดงขอบเขตเทศบาลเมืองสุรินทร์และพื้นที่เกี่ยวเนื่อง

ที่มา : เทศบาลเมืองสุรินทร์

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ มีกรอบแนวคิดในการวิจัยโดยใช้ลักษณะโครงสร้างทางนิเวศวิทยาภูมิทัศน์ (รวิ และคณะ, 2545) จำแนกตามลักษณะพื้นที่ดังนี้

คือ พื้นที่สีเขียวที่มีลักษณะโครงสร้างเป็นผืนหรือหย่อม (patch) พื้นที่ที่มีลักษณะเป็นเส้นหรือแถบ (corridor) และการจัดกลุ่มพื้นที่ตามขอบเขตถนนหลัก จากนั้นจะวิเคราะห์ห้บทบาทของพื้นที่สีเขียว โดยใช้เกณฑ์บทบาททางด้านการใช้ประโยชน์โดยมนุษย์ (human use) มาวิเคราะห์และประเมินหาพื้นที่ที่มีศักยภาพในบทบาทดังกล่าวเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาพื้นที่สีเขียวในเขตเมืองสุรินทร์และพื้นที่เกี่ยวเนื่องต่อไป (ภาพที่ 2)

ภาพที่ 2 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัย

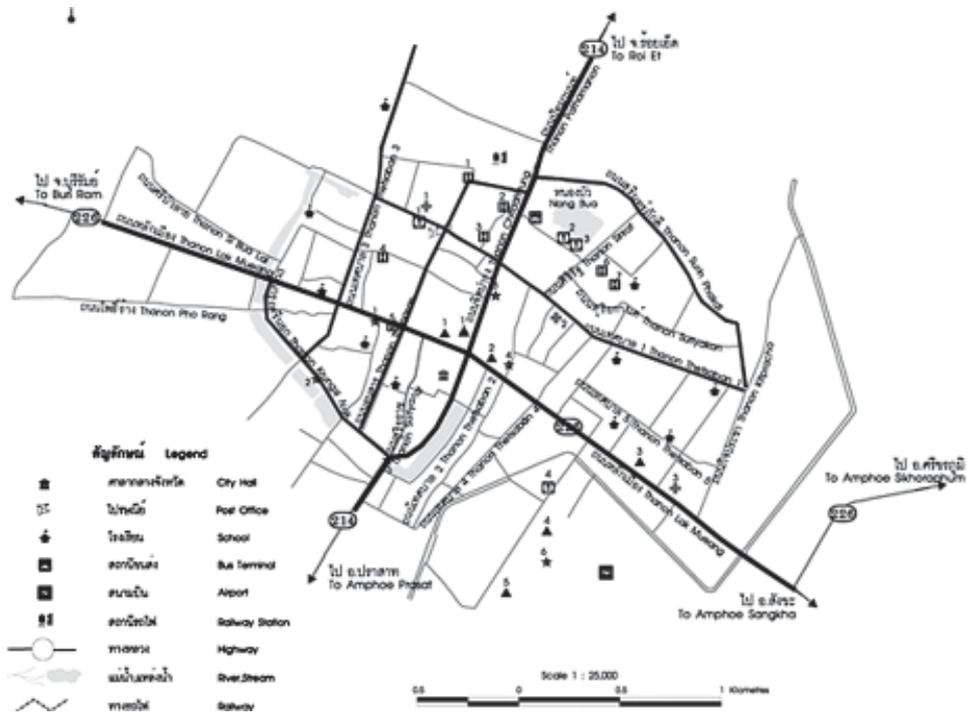
การวิจัยเรื่องรูปแบบพื้นที่สีเขียวในเขตเมืองสุรินทร์และพื้นที่เกี่ยวเนื่องเป็นงานวิจัยแบบผสมทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพโดยการสำรวจพื้นที่สีเขียวในเขตเมืองสุรินทร์และพื้นที่เกี่ยวเนื่องที่มีบทบาทด้านการใช้ประโยชน์โดยมนุษย์ มาทำการวิเคราะห์และประเมินเพื่อหาค่าศักยภาพของพื้นที่ (รวิ, 2542) ในด้านการใช้ประโยชน์โดยมนุษย์มีวิธีการดังนี้

การแบ่งกลุ่มพื้นที่เพื่อการประเมิน

การแบ่งกลุ่มพื้นที่สีเขียวเพื่อใช้ในการสำรวจและประเมินเพื่อหาค่าศักยภาพของพื้นที่สีเขียวในเขตเมืองสุรินทร์และพื้นที่เกี่ยวเนื่อง โดยกำหนดพื้นที่ตาม

ถนนสายหลักและทางรถไฟในการแบ่งพื้นที่ (ภาพที่ 3) ใช้เกณฑ์การแบ่งพื้นที่ตามลักษณะโครงสร้างทางนิเวศวิทยาภูมิทัศน์ โดยใช้สัญลักษณ์ ดังนี้ กลุ่มพื้นที่เป็นผืนเป็นหย่อม (patch) ใช้สัญลักษณ์ P แบ่งได้ 6 กลุ่ม ดังนี้ P1 กลุ่มทิศตะวันตกถนนเทศบาล 3 P2 กลุ่มระหว่างถนนเทศบาล 3 และถนนปัทมานนท์ P3 กลุ่มทิศตะวันออกถนนปัทมานนท์ P4 กลุ่มทิศใต้ทางรถไฟบรรจบถนนภักดีจุมพล P5 กลุ่มทิศใต้ทาง

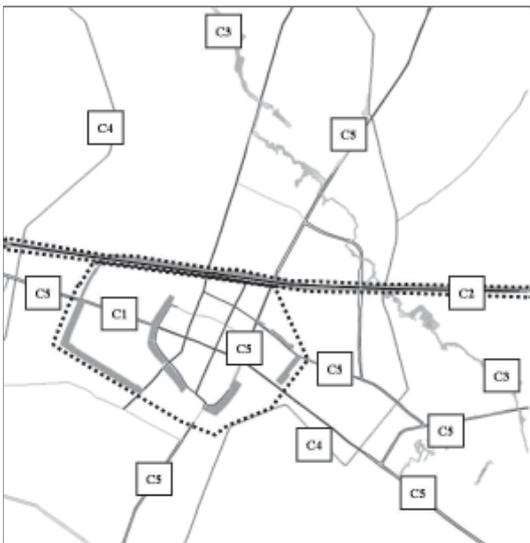
รถไฟบรรจบถนนหลักเมืองทางไปสังขะ และ P6 กลุ่มทิศใต้ถนนหลักเมืองทางไปสังขะบรรจบถนนภักดีจุมพล (ภาพที่ 4) และกลุ่มที่มีลักษณะเป็นแนวเป็นแนว (corridor) โดยใช้สัญลักษณ์ C แบ่งได้ 5 กลุ่ม ดังนี้ C1 กลุ่มพื้นที่กำแพงเมือง-คูเมืองชั้นนอกและชั้นใน C2 กลุ่มเลียบทางรถไฟ C3 ห้วยทับพล C4 คลองชลประทาน และ C5 เกาะกลางถนนและริมถนน (ภาพที่ 5)

ภาพที่ 3 แสดงแผนผังถนนและสถานที่สำคัญของเมืองสุรินทร์
ที่มา : <http://www.muangchanggames.com/surinMap-b.jpg>

ภาพที่ 4 แสดงพื้นที่ที่เป็นผืนห่อหมก

ภาพที่ 5 แสดงพื้นที่ที่เป็นแถบเป็นแนว

เกณฑ์การวิเคราะห์และประเมิน

เกณฑ์การวิเคราะห์และประเมินได้กำหนดตัวชี้วัดในการประเมินไว้ 2 ด้านคือ ด้านที่ 1 ด้านปริมาณ คือลักษณะทางกายภาพโดยทั่วไปของพื้นที่สีเขียว ด้านที่ 2 ด้านคุณภาพ คือมีความสำคัญและเด่นชัดในการเข้าไปใช้ประโยชน์ในชุมชนเมือง โดยให้ค่าระดับคะแนนตามบทบาททั้ง 7 ประเภท คือ

- 1) การเป็นพื้นที่โล่งสีเขียว
- 2) การเป็นพื้นที่โล่งว่าง

- เมือง (ภาควิชาภูมิทัศน์ และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม, 2548)
- 3) การเป็นพื้นที่สีเขียวนันทนาการแบบผ่อนคลาย
- 4) การเป็นพื้นที่สีเขียวนันทนาการแบบกระชับกระเฉง (วิศิษฐ์, 2547)
- 5) การเป็นพื้นที่สีเขียวอนุรักษ์และสงวนที่ดิน
- 6) การเป็นพื้นที่สีเขียวกันชน และ
- 7) การเป็นพื้นที่สีเขียวการเกษตร ซึ่งได้กำหนดค่าคะแนนดังนี้

ตัวชี้วัด ด้านปริมาณ มี 3 ระดับ คือ

ค่าคะแนน 3 มีพื้นที่สูงกว่า 0.5 ตร.กม.

ค่าคะแนน 2 มีพื้นที่ 0.1 - 0.5 ตร.กม.

ค่าคะแนน 1 มีพื้นที่น้อยกว่า 0.1 ตร.กม.

ตัวชี้วัด ด้านคุณภาพ มี 3 ระดับ คือ

ค่าคะแนน 3 มีบทบาทที่สำคัญและมีความเด่นชัดสูง

ค่าคะแนน 2 มีบทบาทที่สำคัญและมีความเด่นชัดปานกลาง

ค่าคะแนน 1 มีบทบาทที่สำคัญและมีความเด่นชัดต่ำ

การประเมินศักยภาพโดยทำการนำค่าคะแนนในแต่ละบทบาทมารวมกัน นำมาจัดค่าระดับคุณค่าของพื้นที่สีเขียวในด้านการใช้ประโยชน์โดยมนุษย์ดังนี้

คะแนนรวม 33 - 42 เท่ากับ A มีคุณค่าด้านการใช้ประโยชน์โดยมนุษย์สูง

คะแนนรวม 25 - 32 เท่ากับ B มีคุณค่าด้านการใช้ประโยชน์โดยมนุษย์ค่อนข้างสูง

คะแนนรวม 17 - 24 เท่ากับ C มีคุณค่าด้านการใช้ประโยชน์โดยมนุษย์ปานกลาง

คะแนนรวม 9 - 16 เท่ากับ D มีคุณค่าด้านการใช้ประโยชน์โดยมนุษย์ค่อนข้างต่ำ

คะแนนรวม 1 - 8 เท่ากับ E มีคุณค่าด้านการใช้ประโยชน์โดยมนุษย์ต่ำ

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษาพื้นที่สีเขียวด้านบทบาทการใช้ประโยชน์โดยมนุษย์ในเขตเมืองสุรินทร์และพื้นที่เกี่ยวเนื่องพบว่าพื้นที่สีเขียวที่มีบทบาทการใช้ประโยชน์โดยมนุษย์แยกเป็น 7 บทบาทดังนี้

1. บทบาทในการเป็นพื้นที่โล่งสีเขียวมี 8 กลุ่มคือ P4 กลุ่มทิศใต้ทางรถไฟบรรจบถนน ภัคดีจุมพล P5 กลุ่มทิศใต้ทางรถไฟบรรจบถนนหลักเมืองทางไปสังขะ P6 กลุ่มทิศใต้ถนนหลักเมืองทางไปสังขะบรรจบถนนภัคดีจุมพล C1 กลุ่มกำแพงเมือง-คูเมืองชั้นนอกและชั้นใน C2 กลุ่มเลียบบางรถไฟ C3 ลำห้วยทับพล C4 คลองชลประทานและ C5 แนวพื้นที่สีเขียวเกาะกลางถนนและริมทางเท้า (ภาพที่ 6)

2. บทบาทในการเป็นพื้นที่โล่งว่างเมืองมี 6 กลุ่มคือ P4 กลุ่มทิศใต้ทางรถไฟบรรจบถนนภัคดีจุมพล P5 กลุ่มทิศใต้ทางรถไฟบรรจบถนนหลักเมืองทางไปสังขะ P6 กลุ่มทิศใต้ถนนหลักเมืองทางไปสังขะบรรจบถนนภัคดีจุมพล C1 กลุ่มกำแพงเมือง-คูเมืองชั้นนอกและชั้นใน C4 คลองชลประทานรอบเมืองสุรินทร์ C5 พื้นที่สีเขียวเกาะกลางถนนและริมทางเท้า (ภาพที่ 7)

สวนสาธารณะหนองบัวเฉลิมพระเกียรติ P5 สวนน้อมเกล้า P4

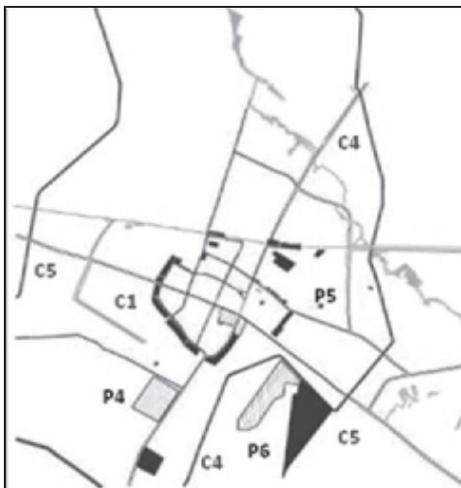

พื้นที่ธรรมชาติสวนหนองยาว P5 สวนเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา P6

กำแพงเมือง-คูเมืองชั้นนอก CL

ภาพที่ 6 แสดงพื้นที่ที่มีบทบาทในการเป็นพื้นที่โล่งสีเขียว

สนามแสดงช้างจังหวัดสุรินทร์ P6

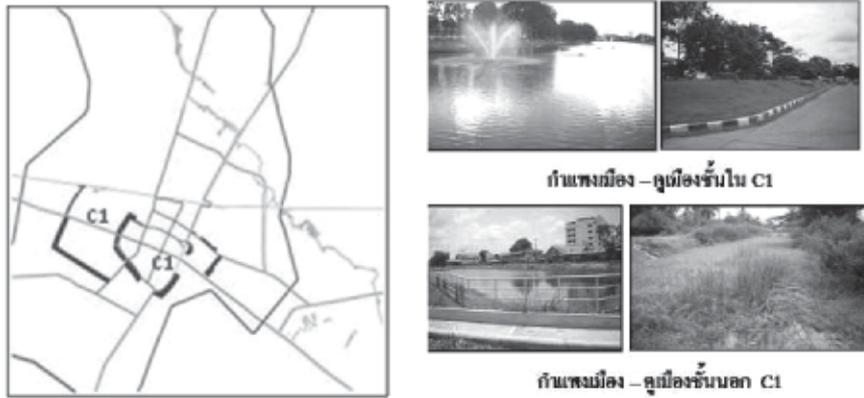

ตลาดนัดสีเขียว อบจ.สุรินทร์ P6

ตลาดคลองถม ค่ายวีรวัฒน์ฯ P4

ภาพที่ 7 แสดงพื้นที่ที่มีบทบาทในการเป็นพื้นที่โล่งว่างเมือง

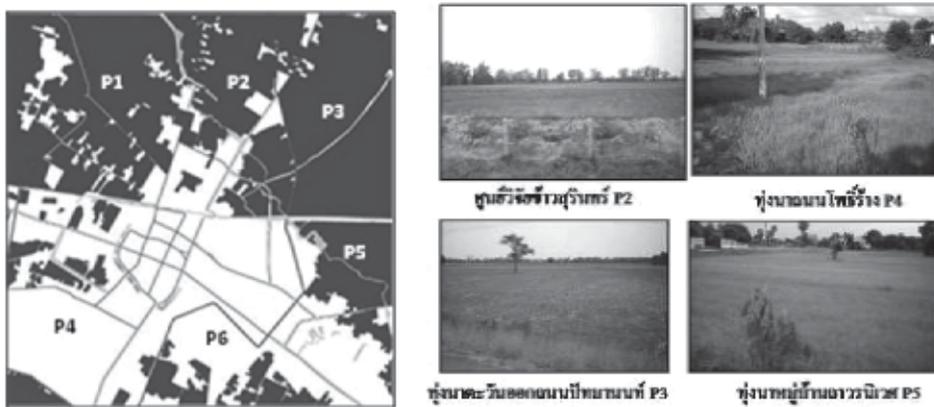

ภาพที่ 10 แสดงพื้นที่ที่มีบทบาทในการเป็นพื้นที่สีเขียวอนุรักษ์และสวอนที่ดิน

ภาพที่ 11 แสดงพื้นที่ที่มีบทบาทในการเป็นพื้นที่สีเขียวกันชน

ภาพที่ 12 แสดงพื้นที่ที่มีบทบาทในการเป็นพื้นที่สีเขียวการเกษตร

7. เป็นพื้นที่สีเขียวการเกษตร มี 6 กลุ่ม คือ P1 กลุ่มทิศตะวันตกถนนเทศบาล 3 ตั้งแต่ทางรถไฟขึ้นไปทิศเหนือ P2 กลุ่มระหว่างถนนเทศบาล 3-ถนนปัทมานนท์ตั้งแต่ทางรถไฟขึ้นไปทิศเหนือ P3 กลุ่มทิศตะวันออกถนนปัทมานนท์ตั้งแต่ทางรถไฟขึ้นไปทิศเหนือ P4 กลุ่มทิศใต้ทางรถไฟบรรจบถนนภักดีจุมพล P5 กลุ่มทิศใต้ทางรถไฟบรรจบถนนหลักเมืองทางไปสังขะ P6 กลุ่มทิศใต้ถนนหลักเมืองทางไป สังขะบรรจบถนนภักดีจุมพล (ภาพที่ 12)

อภิปรายผลการวิเคราะห์และประเมินพื้นที่สีเขียวด้านการใช้ประโยชน์โดยมนุษย์

ผลการวิเคราะห์และประเมินพื้นที่สีเขียวด้านบทบาทการใช้ประโยชน์โดยมนุษย์ พบว่าพื้นที่ที่มีศักยภาพส่วนมากอยู่ภายในกำแพงเมือง-คูเมืองและพื้นที่ในสวนใจกลางเทศบาลเมืองสุรินทร์ ซึ่งมีความสำคัญต่อกิจกรรมชุมชนเมืองส่วนพื้นที่โดยรอบเทศบาลและพื้นที่เกี่ยวเนื่องพบว่ามีศักยภาพในด้านการใช้ประโยชน์โดยมนุษย์อยู่ในระดับต่ำและบางพื้นที่ไม่มีบทบาทในด้านดังกล่าวเลย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

กลุ่ม P1 พบว่าพื้นที่ทั้งกลุ่มมีศักยภาพทางด้านการใช้ประโยชน์โดยมนุษย์ในระดับต่ำ ซึ่งทั้งหมดเป็นพื้นที่การเกษตร ยกเว้นสุสานวัดจีน

กลุ่ม P2 พบว่าพื้นที่ทั้งกลุ่มมีศักยภาพด้านการใช้ประโยชน์โดยมนุษย์ในระดับต่ำ ส่วนมากเป็นพื้นที่การเกษตร ยกเว้นวัดเทพศิรินทร์ที่มีบทบาทด้านนันทนาการแบบผ่อนคลายและพื้นที่สนามฝึกกอล์ฟที่มีบทบาทด้านนันทนาการแบบกระชับกระเฉง ส่วนแนวทางการทางสุรินทร์-ห้วยทับพลไม่มีบทบาทในด้านนี้

กลุ่ม P3 พบว่าพื้นที่ทั้งกลุ่มมีศักยภาพทางด้านการใช้ประโยชน์โดยมนุษย์ในระดับต่ำและทั้งหมดเป็นพื้นที่การเกษตร ยกเว้นพื้นที่โกดังร้างและพื้นที่ทิศเหนือทางโค้งรถไฟที่ไม่มีบทบาทในด้านนี้

กลุ่ม P4 พบว่ามีพื้นที่ที่มีศักยภาพทางด้านการใช้ประโยชน์โดยมนุษย์ในระดับปานกลาง คือ ค่ายทหารวีรพัฒน์โยธิน พื้นที่ที่มีศักยภาพค่อนข้างต่ำคือ สวนหนองดุม สวนสระธลา สวนหนองจบก ศาลากลางจังหวัดสุรินทร์ สวนน้อมเกล้าโรยิมสุรินทร์ภักดี พื้นที่ด้านหลังบ้านโคกมะเมียนติดทางรถไฟ พื้นที่ตะวันออกคลองชลประทานติดทางรถไฟ พื้นที่เหนือถนนโพธิ์รังติดคลองชลประทาน พื้นที่ตะวันตกเฉียงใต้กำแพงเมืองฯชั้นนอกและที่ราชพัสดุ ค่ายวีรพัฒน์โยธิน ส่วนพื้นที่อื่นๆ ในกลุ่มมีศักยภาพด้านการใช้ประโยชน์โดยมนุษย์ต่ำยกเว้นพื้นที่ว่างติดโชว์รูมนิสสัน พื้นที่ทิศเหนือถนนโพธิ์รังติดกำแพงเมืองชั้นนอก พื้นที่ทิศเหนือถนนเลียบบ่าๆ พื้นที่ทิศใต้ถนนโพธิ์รังและพื้นที่เหนือชุมชนเทพอนุสรณ์ที่ไม่มีบทบาทในด้านนี้

กลุ่ม P5 พบว่ามีพื้นที่ที่มีศักยภาพทางด้านการใช้ประโยชน์โดยมนุษย์ในระดับปานกลาง คือ สวนสาธารณะหนองบัวเฉลิมพระเกียรติ พื้นที่ที่มีศักยภาพในระดับค่อนข้างต่ำ คือ สวนหนองยาว หน้าโรยิมสุรินทร์ภักดี สวนชุมชนโดนแน สวนหนองพะเนา สวนหนองตะโก สวนชุมชนหมอกวน โรงเรียนบ้านไฉนตรง กลุ่มโรงเรียนและสถานที่ราชการ ส่วนพื้นที่อื่นๆ ในกลุ่มมีศักยภาพด้านการใช้ประโยชน์โดยมนุษย์ต่ำและเป็นพื้นที่การเกษตรยกเว้นพื้นที่บริเวณเลียบบถนนเลียบบเมืองจรด 5 แยกที่ไม่มีบทบาทในด้านนี้

กลุ่ม P6 พบว่าพื้นที่ที่มีศักยภาพทางด้านการใช้ประโยชน์โดยมนุษย์ปานกลาง มี 5 พื้นที่ คือ ขนส่งสุรินทร์-โรงเรียนวีรพัฒน์โยธิน สวนสุขภาพสมเด็จพระศรีนครินทร์ฯ สนามแสดงช้าง สนามกีฬาศรีณรงค์จางวางและสวนเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา พื้นที่ที่มีศักยภาพค่อนข้างต่ำคือองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ - ที่ว่าการอำเภอ - หอประชุมจังหวัดอุตสาหกรรมสุรินทร์-โรงพยาบาลค่ายวีรพัฒน์โยธิน-ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน โรงเรียนหนองโง-

สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานเขต 1 สนามบิน สุรินทร์ภักดี และวัดจุมพลสุทธาวาส ส่วนพื้นที่อื่น ๆ ในกลุ่มมีศักยภาพด้านการใช้ประโยชน์โดยมนุษย์ต่ำ ยกเว้นพื้นที่ตะวันออกเฉียงใต้ทางโค้งคลองชลประทาน พื้นที่ตะวันออกสวนเฉลิมพระเกียรติฯ และพื้นที่ติดถนนหลักเมืองเชื่อมห้างโลตัสที่ไม่มีบทบาทในด้านนี้

กลุ่ม C1 พบว่ามีพื้นที่ที่มีศักยภาพทางด้านการใช้ประโยชน์โดยมนุษย์ค่อนข้างสูง มี 2 พื้นที่ คือกำแพงเมืองฯชั้นในหน้าวัดพรมฯ และกำแพงเมืองฯ ชั้นในหน้าวัดจุมพลฯ พื้นที่ที่มีศักยภาพปานกลางมี 3 พื้นที่คือกำแพงเมืองฯชั้นในเหนือถนนหลักเมืองกำแพงเมืองฯ ชั้นในใต้ถนนหลักเมืองและกำแพงเมืองฯชั้นนอกทิศใต้ถนนหลักเมือง พื้นที่ที่มีศักยภาพค่อนข้างต่ำมีอยู่ 2 พื้นที่คือ สวนหนองยาว หน้าโรงยิมสุรินทร์ภักดี และกำแพงเมืองฯ ชั้นนอกเหนือถนนหลักเมือง ส่วนพื้นที่อื่น ๆ ในกลุ่มมีศักยภาพด้านการใช้ประโยชน์โดยมนุษย์ต่ำ ยกเว้นพื้นที่เหนือชุมชนเทพอนุสรณ์ที่ไม่มีบทบาทในด้านนี้เลย

กลุ่ม C2 พบว่าพื้นที่ทั้งหมดมีศักยภาพทางด้านการใช้ประโยชน์โดยมนุษย์ ซึ่งมีศักยภาพในระดับปานกลางอยู่ 3 พื้นที่ คือพื้นที่เลียบบางรถไฟฝั่งตะวันออกถนนเทศบาล 3 พื้นที่เลียบบางรถไฟฝั่งตะวันออกติดถนนจิตรบำรุง และสวนรถไฟฝั่งขวาถนนจิตรบำรุง 2 ส่วนพื้นที่อื่น ๆ ในกลุ่มมีศักยภาพการใช้ประโยชน์โดยมนุษย์ค่อนข้างต่ำ

กลุ่ม C3 พบว่ามีพื้นที่ที่มีศักยภาพทางด้านการใช้ประโยชน์โดยมนุษย์ในระดับต่ำ โดยมีบทบาทในด้านพื้นที่โล่งสีเขียวและพื้นที่สีเขียวกันชนเท่านั้น

กลุ่ม C4 พบว่ามีพื้นที่ที่มีศักยภาพทางด้านการใช้ประโยชน์โดยมนุษย์ในระดับต่ำ โดยมีบทบาทในด้านพื้นที่โล่งสีเขียวและพื้นที่สีเขียวกันชนเท่านั้น

กลุ่ม C5 พบว่ามีพื้นที่ทั้งหมดมีศักยภาพทางด้านการใช้ประโยชน์โดยมนุษย์ในระดับต่ำ ซึ่งมีบทบาทในด้านพื้นที่โล่งสีเขียวเมือง ยกเว้นพื้นที่ริมถนนจิตรบำรุง-กรุงศรีนอก ซึ่งมีศักยภาพในระดับ

ค่อนข้างต่ำและมีบทบาทด้านพื้นที่โล่งสีเขียวพื้นที่โล่งว่างเมืองและพื้นที่กันชนทางการแบบผ่อนคลาย

แนวทางการพัฒนาพื้นที่สีเขียวด้านการใช้ประโยชน์โดยมนุษย์

แนวทางการพัฒนาพื้นที่สีเขียวด้านการใช้ประโยชน์โดยมนุษย์ โดยการเพิ่มบทบาทพื้นที่สีเขียวที่มีศักยภาพในการเข้าไปใช้ประโยชน์โดยมนุษย์ระดับต่ำถึงระดับปานกลาง เช่น การเพิ่มบทบาทและโอกาสในการเข้าไปใช้ประโยชน์ภายในพื้นที่สีเขียว รวมทั้งการเสริมอุปกรณ์ที่ก่อให้เกิดกิจกรรมชุมชนให้มากขึ้น ควรรักษาพื้นที่กิจกรรมของชุมชนเมืองเดิมไว้และส่งเสริมสนับสนุนอุปกรณ์ที่เอื้อต่อการประกอบกิจกรรมของพื้นที่นั้น ๆ ควรจัดพื้นที่สีเขียวและเสริมกิจกรรมเข้าไปในพื้นที่โรงเรียน วัดรวมทั้งสถานที่ราชการอื่น ๆ เพื่อกระจายการเข้าไปใช้พื้นที่สีเขียวให้ทั่วถึงในละแวกนั้น ๆ ส่วนพื้นที่สีเขียวที่มีศักยภาพในการเข้าไปใช้ประโยชน์โดยมนุษย์ระดับค่อนข้างสูงถึงระดับสูงควรสนับสนุนกิจกรรมและส่งเสริมบทบาทในพื้นที่ไว้ดั้งเดิมและสร้างกลุ่มเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่กิจกรรมอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของกิจกรรมและเชื่อมต่อพื้นที่สีเขียวภายในเมือง

ข้อเสนอแนะ

ควรศึกษาปัจจัยในด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย เช่น การศึกษาเรื่องพฤติกรรมการเข้าไปใช้และไม่ใช้พื้นที่สีเขียวในเขตเมืองสุรินทร์ การศึกษาเรื่องพื้นที่สีเขียวด้านนันทนาการของเมืองสุรินทร์ การศึกษาเรื่องกิจกรรมของชุมชนเมืองสุรินทร์ที่เกี่ยวข้องกับเทศกาลหรืองานประจำปีของเมือง รวมทั้งการศึกษาเรื่องผลกระทบด้านการบริหารจัดการที่มีผลต่อพื้นที่สีเขียวในเขตเมืองสุรินทร์ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ปัจจัยที่หลากหลายและเป็นข้อมูลที่สำคัญในการเสนอแนะแนวทางการพัฒนาพื้นที่สีเขียวที่สอดคล้องกับรูปลักษณ์เมืองและตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

ภาควิชาภูมิทัศน์และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. 2548.

โครงการนำร่องแนวคิดใหม่สู่การเป็นเมืองสีเขียว เขตเทศบาลนครเชียงใหม่และพื้นที่โดยรอบ. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

รวี หาญเผชิญ. 2542. ศักยภาพที่โล่งว่างสาธารณะประโยชน์ในเทศบาลนครขอนแก่น. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

รวี หาญเผชิญ และคณะ. 2545. การวิเคราะห์รูปแบบลักษณะนิเวศภูมิทัศน์ พื้นที่แนวริมสองฝั่งแม่น้ำพอง อำเภออุบลรัตน์ อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น. รายงานการวิจัย. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

วิศิษฐ์ ธรรมศรี. 2547. ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกด้านนันทนาการในสวนหลวง ร๙. ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ศุนย์วิจัยป่าไม้ คณะวนศาสตร์. 2547. มาตรการในการเพิ่มและการจัดการพื้นที่สีเขียวในเขตชุมชนอย่างยั่งยืน. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.